

Caleidoscoop

Kerkblad van de Protestantse (wijk)gemeente te Rotterdam-Kralingen

Jaargang 19 nr 3 | november

Protestantse Kerk

Op de foto: ds Christian Führer

Volgende Caleidoscoop zaterdag 5 december, kopijsluiting maandag 23 november

Retouradres:

Leendert Butterstraat 44 Port Betaald
3062 XN Rotterdam

Geef antwoord op wat gebeurt

Nu het coronavirus onze samenleving en onze kerk voor nieuwe grote zorgen, maatregelen en beperkingen stelt, is het goed om ons als kerkelijke gemeenschap telkens opnieuw bewust te worden van de kracht die ons draagt. De kerk is er al eeuwen. Wij weten wat het is om vol te houden. Om het uit te houden, in wat de tijd van ons vraagt. En als wij het niet meer weten, als we moe raken, dan is het goed om naar anderen in de tijd voor ons te kijken en te zien en te vragen: hoe heeft God jullie gedragen, hoe hebben jullie volgehouden?

Deze maand, op 9 november, is het 31 jaar geleden dat de Wende zich voltrok: de geweldloze revolutie, die leidde tot de val van de Berlijnse

Muur. Dat deze geweldloze revolutie in de kerken van Leipzig is begonnen, raakt inmiddels steeds verder op de achtergrond. Onlangs las ik de memoires van de 'Wendedominee' Christian Führer (1943-2014). Om binnen de DDR lid te zijn en te blijven van de kerk, vroeg van mensen om af te zien van kansen op de beste opleidingen, posities en carrière. Als predikant heeft hij vele, vele jongeren te woord gestaan die voor de grote vraag stonden: weggaan voorgoed uit de DDR ('Ausbürgerung'), uit mijn familie of blijven? Ds Christian Führer was de predikant van de Nikolaikirche in Leipzig. In 1981 organiseerde hij – naar Nederlands voorbeeld uit die dagen – een 'vredesiendaagse': tien dagen bezinning op vrede, afgesloten met een vesper.

130 linkse, voor het merendeel niet-christelijke jongeren kwamen daar naar toe, en zij bemerkten vol opluchting dat de kerk een vrijplaats was voor vrije meningsuiting. Vele jaren met vredesvespers, kaarsen, gebeden en gesprekken volgden. Laurens en Marjan de Visser hadden via hun toenmalige kerkelijke gemeente Ridderkerk contacten met een kerk in Leipzig, en zij hebben al deze gebeurtenissen via hun vrienden op de voet gevolgd.

De Stasi oefende op allerlei wijze druk uit om deze vespers en gesprekken te laten stoppen. Voor de gemeenschap van de Nikolaikirche en ds Christian Führer was het een enorme opdracht, om in alle gesprekken Jezus ter sprake te blijven brengen; » lees verder op p. 2 »

Protestants Kralingen

Predikanten

ds Ilse D. Hogeweg, Kralingseweg 366 B, 3066 RC; e: i.hogeweg@protestantskralingen.nl, t: 435 41 44. ds Hogeweg houdt de woensdagmiddag en zaterdag vrij.

ds Marianne M. Bogaard, Goosse van der Windstraat 57, 3062 XM; e: m.bogaard@protestantskralingen.nl, t: 737 04 55

Secretariaat

Scriba van de gefedereerde kerkenraad:

Jeannette Schravessande, Postbus 3006 AH Rotterdam, e: scriba@protestantskralingen.nl.

Ledenadministratie

Melding van verhuizing, geboorte, huwelijk, overlijden svp doorgeven aan de wijkadministratie. **Gereformeerd:** dhr J.C. (Hans) Buitelaar, Admiraliteitskade 74 Z 3063 ED Rotterdam, t: 06 212 324 06, e: admin-G@protestantskralingen.nl. **Hervormd:** dhr G.H. Heere, Mia van IJperenplein 55, 3065 JK, t: 447 14 30, e: admin-H@protestantskralingen.nl

Financiën

Activiteitenkas: dhr H.M. (Henk) van Heijst, Emiliëhof 17, t: 230 60 42. Bankrekeningnummer: NL90 RABO 0373 7120 81, SoW-gemeente Rotterdam Kralingen inzake wijkkas.

NH College van Kerkrentmeesters: postbus 4326, 3006 AH, e: cvk@hervormdkralingen.com Algemeen bankrekeningnummer: NL26 RABO 0373 7239 03. Uitsluitend Kerkbalans: rekeningnummer NL04 RABO 0373 7239 11.

NH Collectebonnen: verkrijgbaar in de waarden € 0,75, € 1,25 en € 2,50, in vellen van 20 stuks. Te bestellen via bankrekening NL26 RABO 0373 7239 03 van de Hervormde Gemeente Kralingen. Na ontvangst van uw betaling volgt toezending per post.

GK College van Kerkrentmeesters: L.J. (Laurens) de Visser, Marie van Eijsden-Vinkstraat 235, 3066 JB t. 840 47 60, e: ljdevisser@tele2.nl.

GK Commissie VVB (Kerkbalans): mw N. (Nel) Slikker, t. 452 58 24 bankrek. NL27 RABO 0373 7109 84 t.n.v. Gereformeerde Kerk Rotterdam-Kralingen inz. Vrijw. Vaste Bijdr.

GK Collectebonnen: dhr B. (Bart) Reinders, Stalpaertstraat 102, 3067 XT Rotterdam, NL81 INGB 0003 5347 94, t.n.v. Geref. Kerk van Kralingen Coll. Bonnen.

Diaconie

Secretaris: dhr Sjaak Roos, Snelfilterweg 88, 3063 JH Rotterdam, t. (010) 485 75 32. NL33 RABO 0373 7130 10 ten name van Diaconie van de protestantse gemeente i.w. Kralingen.

Kerkgebouwen

Hoflaankerk, Oudedijk 2, 3062 AE Rotterdam, t: 411 20 75;

e-gemeentewerk: kosters@protestantskralingen.nl

e-verhuur: hoflaankerk@hervormdkralingen.com

Pro Rege, Oudedijk 113, 3062 AD Rotterdam. Koster/beheerder: mw M. Gorissen, t: 452 78 60, e: proregeinfo@kpnmail.nl

www.kerkomroep.nl

De kerkdiensten in Pro Rege en in de Hoflaankerk kunnen live worden beluisterd op www.kerkomroep.nl. Voor telefoons en tablets is er een speciale app. Ook achteraf zijn ze nog een paar maanden te beluisteren. Wie in aanmerking wil komen voor een kerkomroepradio wende zich tot H. Oosterhuis, t: 447 13 07. Voor technische vragen: dhr A. van Dijk, t: 06 307 251 75, e: arievandijk9@gmail.com

Kinderoppas voor de kleinsten

Contactpersoon: Annemieke van der Meer, t: (010) 840 38 56, e: ajwspijker@hotmail.com

Kindernevendienst

Contactpersoon: Annemarie van den Toorn, t: (010) 202 14 98, e: kindernevendienst@protestantskralingen.nl

Autodienst Protestantse wijkgemeente

Pro Rege: dhr N.J. van Veen, t 452 68 72

Hoflaankerk: dhr H. Oosterhuis, t 447 13 07

www.protestantskralingen.nl

» vervolg pagina 1:

Geef antwoord op wat gebeurt

om zich niet 'over te laten nemen' en kerk van Christus te blijven, waar alle vrijheid van gesprekken kon zijn. Ook ontstonden er allerlei meningsverschillen en ruzies, waar moeite en verdriet in ging zitten. Toch kwamen er steeds meer en meer mensen uit alle streken op de vredesvespers af, waaraan ook de andere kerken van Leipzig deelnamen, om alle duizenden mensen de vredesvespers te laten meevieren.

Op 9 oktober 1989 kwam dat tot een uiteindelijke confrontatie: een stad vol met zeventigduizend demonstranten en vredesvespers én vol met Stasi-agenten, politie en ME. Zeshonderd Stasi-agenten zaten in de Nicolaikirche, om de plek van kerkgangsters te bezetten. In elke vredesvesper gaf Christian Führer als opdracht aan ieder mee: neem de gave van geweldloosheid mee naar de pleinen en straten. Op 9 oktober 1989 is dat gebeurd: het werd een avond zonder winnaars en overwonnenen. Er werd niets vernield, er ontstonden gesprekken tussen demonstranten, politie en ME. 'Het wonder van Leipzig' ontstond in de kerk, het heeft jarenlang veel geloof, volharding en trouw gevraagd. Maar het is gebeurd.

In de jaren na de Wende werd opnieuw veel gevraagd van de kerkgemeenschap en haar vooranger: kerken liepen leeg in Oost-Duitsland, er was consumentisme en enorme werkloosheid. Leipzig werd de stad waar neonazi's en antifascisten kwamen demonstreren en elkaar bestreden. Opnieuw sprak Christian Führer deze demonstrerende massa's toe, en hij hielp met zijn kerkgemeenschap om de ultrarechtse demonstraties te ontregelen met humor, con-

fetti en feesttoeters.

Dit is één van de zo vele verhalen van genade, van gelovige kracht, waarmee mensen staande konden blijven in de enorme moeilijkheden van hun tijd en samenleving. Ik hoop dat wij in deze vreselijke tijd van corona verhalen van genade en van gelovige kracht van andere tijden en plaatsen blijven herinneren en blijven vertellen. Als Jezus Christus de kracht geeft tot die geweldloze revolutie-avond in Leipzig, dan zullen we ook kracht en genade ontvangen om antwoord te geven, keer op keer, op de opgaven die corona ons geeft.

Wie zich op God alleen verlaat weet dat hij altijd met ons gaat.

Liedboek 905:4

Dit lied koos ds Christian Führer bij zijn afscheid van de Nikolaikirche

ds Ilse Hogeweg

Boek: Geloof laat een muur vallen, Christian Führer, uitg. Skandalon.

Dertig aanwezigen halen we niet. Maar iedere tweede zondag van de maand komt een kleine groep mensen samen in Pro Rege voor de Taizéviering. Een viering om op te laden, met mooie muziek, liederen in meerdere talen, Bijbelteksten, gebed en stilte. Geen preek, maar wel veel ruimte voor je eigen gedachten. In-

keren en energie opdoen om de week in te gaan. Ieder is van harte welkom! Opgave is niet nodig, we noteren je naam bij binnenkomst. Ken je de traditie en liederen van Taizé niet? Kom het dan een keer ervaren!

Iedere 2e zondag van 20.00-20.45 uur, Pro Rege

Ventileren tegen corona

Ventilatie Pro Rege

De coronapandemie stelt ons voor allerlei problemen. Eén daarvan is dat we besmetting door aerosolen moeten voorkomen en dus goed ventileren.

In Pro Rege is geen mechanische ventilatie aanwezig dus moeten we ventilatie krijgen door natuurlijke luchtstroming. In de wandeling noemen we dat lekker laten doortochten. In normale tijden zijn bovenlichten en open/dicht gaande deuren voldoende.

In coronatijd moeten we meer doen. Daartoe hadden we de vluchtdeur naast het orgel en de buitendeur aan de zijkant open gezet waardoor er een goede luchtstroom in de kerkzaal ontstond.

Dat ging prima tot onze zomer voorbij was en het buiten kouder werd. Toen heeft het orgel door de geopende deur ernaast, stevig kou gevat. Totaal ontstemd, hangers (hefbomen een beetje kromgetrokken waardoor een pijp bleef klinken) en huilers (pijpen die spontaan gaan spelen omdat het afsluitventiel niet meer helemaal sluit).

Hangers en huilers gaan vanzelf over als de temperatuur weer stabiel is. Aan het stemmen heeft de orgelbouwer weer een dag werk gehad. Dus geen deur naast het orgel meer open.

Nu laten we een goede luchtstroom ontstaan door voordeur/hal en zij-uitgang/balkon open te zetten en hopen zo dat het orgel geen kou meer vat.

(Laurens de Visser – kerkrentmeester)

Ventilatie Hoflaankerk

Om te voorkomen dat het coronavirus in gebouwen blijft hangen, moeten deze goed gelucht worden. In de zomermaanden was dat geen probleem. In de Hoflaankerk stonden voor en na de dienst veel deuren open, en tijdens de diensten bleven nog altijd de buitendeur bij de wc's en een deur naar de toren open. Dat zorgde voor veel verse buitenlucht in de kerk en een behoorlijke trek.

De kerkrentmeesters hebben een groot vertrouwen in de veiligheid van de Hoflaankerk. Door de omvang van de kerk – hoog en breed – zit je volgens de berekening op de website Eerstehulpbijventilatie.nl bij de aanwezigheid van 100 mensen nog veilig, zelfs als we met z'n allen nog een enkel lied zouden zingen.

Maar nu wordt het winter, de deuren openhouden is niet zo prettig meer. Daarom pakken we het nu een beetje anders aan. Waren we eerder vooral bezig met energiebesparing door alles zoveel mogelijk af te sluiten, is het nu belangrijk verse lucht te laten stromen.

Wat hebben we gedaan? Boven de middelste kroonluchter zit in het plafond naar de zolder boven de kerkzaal een grote open rozet. Die was afgedekt met isolatiemateriaal. Maar nu is de isolatie verwijderd en is een van de koekeken op de kerkzolder opengezet. De buitendeur bij de wc's en de deur naar de toren konden daardoor weer dicht, de trek gaat nu door het gat in het plafond.

Daarnaast is ook de verwarmingsinstallatie aangepakt. De aanvoerkleppen voor verse lucht zijn versteld. Ze staan nu zo, dat er voortdurend frisse buitenlucht wordt aangezogen. Als je nu bij een werkende verwarming in de ruimtes van de luchtbehandelingskasten bent, dan voel je het waaien. Al het isolatiemateriaal dat de toevoer van verse lucht in de weg zat, is verwijderd. Het zal dus wel een dure stookwinter worden.

Ten slotte hebben we ook nog contact opgenomen met de importeur van de luchtbehandelingskasten. Kunnen we er betere filters in zetten? En wat voor andere methodes komen er op de markt om het virus in een gebouw te doden als het door de luchtbehandelingskasten gaat? Of daar wat uit gaat komen is natuurlijk maar de vraag. Maar het is een feit dat nu overal bedrijven aan het werk zijn om methodes te ontwikkelen om virussen uit gebouwen te verwijderen. We blijven er attent op.

(Henny de Vos-Koerselman – kerkrentmeester)

Zaterdag 28 november vanaf 19.00 uur

Wees verheugd

Gestreamde Thanksgivingviering

In de vorige Caleidoscoop heeft u kunnen lezen dat SKIN en onze bezoekerswerkgroep er vanuit gaan dat de Thanksgivingviering in welke vorm dan ook eind november doorgaat.

In het afgelopen overleg borduurden we daarop door:

- Stand van zaken wat betreft muziek
- Stand van zaken wat betreft sprekers / voorgangers
- Programma in concept
- Organisatie en techniek
- Communicatie

De grote vraag is: wat is mogelijk en wat niet? En hoe mooi is het, als je met elkaar denkt in mogelijkheden, om te zien wat er allemaal wél kan is. En zo kwamen we op het thema 'Wees verheugd!'

Allerlei mogelijkheden en oplossingen passeerden en we zagen parallellen met een schilderij van Chagall van Noach en de ark: Noach opgesloten, verlangend naar bevrijding en wij in deze coronatijd.

Ook maakten we verbinding met het lied 'Vlammen zijn er vele, één is het licht, Licht van Jezus Christus'.

U zult waarschijnlijk niet in de kerk zitten die avond, maar hopelijk wel via diverse sociale media in verbinding staan met dit evenement, meezingen en vieren thuis, en u en anderen zo laten bemoedigen.

We gaan ervoor en u hoort nog van ons.

Hennie van der Linden

Grote ventilatoren. De foto komt van de Groene kerken website

Intrede van ds Ilse Hogeweg te Biezeling-Eversdijk in 1995

geboren 10-12-1965 te Gouda

Ilse Hogeweg

Herinner je je nog waarom je predikant wilde worden?

“Eerlijk gezegd zag ik mijzelf niet zo in die rol. In mijn omgeving kende ik geen vrouwelijke predikanten en was dat niet zo gebruikelijk. Het waren toch vooral mannen die het ambt bekleedden, maar desondanks had ik wel de ambitie, was ik enthousiast en wilde het heel graag.”

Waar heb je gestudeerd en hoe kijk je terug op die tijd?

“In Utrecht heb ik mijn doctoraal gehaald. Weet je... en bij een studie theologie moet je zelf heel veel uitvinden, want in een korte tijd komt alle stof tegelijk op je af. En daar kwam ik dan als 18-jarige, net na een afgeronde VWO opleiding. Al snel bleek dat het merendeel van de ‘studenten’ veel ouder was, zelfs tot op zeer hoge leeftijd. Het werd een grote zoektocht. Daarbij kwam dat wij als studenten ook geen vrouwelijke predikanten als voorbeeld hadden. Verrassend was dan ook de aanpak van de daar werkzame theologe Fokkelien van Dijk. Juist daarom nodigde zij namelijk tijdens besloten avonden bij haar thuis, speciaal voor vrouwelijke studenten, bewust een aantal prominente vrouwen uit. Denk daarbij b.v. aan Welmet Hudig-Semeijns de Vries van Doesburgh, die destijds werkzaam was als jeugdpastor/predikant voor ernstig zieke kinderen in het Sophiakinderziekenhuis, een vrouwelijke gevangenispastoor en een vrouwelijke hoogleraar theologie. Dat was voor ons heel inspirerend.

Verder was ik lid van een oecumenisch dispuut waarin een grote diversiteit was vertegenwoordigd. Hoe bijzonder om in 2017 – tijdens de viering van 500 jaar Reformatie – een avond te houden in de Lutherse kerk met een aantal leden vanuit datzelfde dispuut. Na al die jaren leidde ik die avond samen met Bisschop

Van den Hende en een Lutherse predikant. Het kerkelijk gedeelte theologie rondde ik af in Leiden, alwaar ik les kreeg van Gerrit de Kruijf die, voor mijn tijd, jarenlang predikant was is de Hoflaankerk, maar helaas veel te jong is overleden.”

Hoe kwam je bij je eerste gemeente?

“Tja,”... verzucht Ilse een beetje. “Je moet toch echt zelf op zoek gaan naar een gemeente en ik heb dus vervolgens een aantal sollicitaties verricht. Die leidden nog niet tot het gewenste resultaat, maar je hebt natuurlijk in beginsel niet zoveel te willen. Op dat moment woonde ik in een appartementencomplex te Bunnik. Een van mijn medestudenten was eveneens op zoektocht. Aangezien hij twee opties had, tipte hij mij voor de vacature in Biezeling-Eversdijk in Zeeland. En niet veel later werd ik in 1995 aldaar als predikant bevestigd.”

Ben je daarna in die 25 jaar vaak van gemeente gewisseld?

“Nee eigenlijk niet,” stelt Ilse nuchter vast. “Het leven liep zo en ik heb met veel voldoening 18 jaar in Zeeland gewerkt. In die periode heb ik ook veel ervaring opgedaan met een fusie. Het proces van langlopende procedures met als doel een fusie en de besluitvorming over dreigende sluiting van kerkgebouwen zijn mij dus niet vreemd. Toch werd het op enig moment tijd voor verandering. Nu moet je niet denken dat zoiets snel is geregeld, want de reguliere zoektocht naar een andere gemeente duurt over het algemeen 2 jaar. Een belangrijke factor voor mij persoonlijk was het feit dat mijn partner Jan en inmiddels mijn man, woonachtig was in Vlaardingen. De focus was dus binnen een straal rond die regio. Verrassend genoeg werd het Rotterdam-Kralingen. Daar was, na het emeritaat van dominee Laurens Korevaar, al enige tijd een vacature. In 2013 deed ik mijn intrede in de gemeente, waar ik samen met collega Rian Veldman de vele taken van het pre-

Onze twee jubilerende

Hoe toevallig dat onze beide predikanten in 2020 hun 25-jarig jubileum vieren. Helaas met de kanttekening dat door de corona de echte viering in een andere setting zal plaatsvinden c.q. heeft plaatsgevonden. (Marianne op 14/5 en Ilse op 12/11)

Edoch, op 15 oktober had ik beide dames op de koffie en blikten zij terug op 25 jaar predikantschap. Het spreekt vanzelf dat zo’n respectabele periode niet in één pagina

dikantschap zo goed mogelijk ging oppakken.”
Na het vertrek van Rian kreeg je een nieuwe collega, eveneens vrouw. Was dat wennen?

Bij deze vraag kijken Ilse en Marianne elkaar lachend aan, terwijl Ilse vervolgt: “Nee, ik had veel vertrouwen in de beroepingscommissie, die heel toegewijd aan het werk was. Natuurlijk is het belangrijk dat er met zo’n nieuwe collega een bepaalde ‘klik’ ontstaat. Dat kennismakingsgesprek heeft uiteraard plaatsgevonden, waarbij consensus van cruciaal belang was. Je moet immers nauw met elkaar samenwerken, maar bij het hele proces is er zorgvuldig en weloverwogen gehandeld.”

Is er nog een mooie of bijzondere anekdote uit je praktijk? Ongetwijfeld een scala aan gebeurtenissen, maar kun je er één benoemen?

Dat brengt Ilse meteen terug naar een van de vele trouwdiensten.

“Voorafgaand aan de trouwdienst stelde ik het bruidspaar de vraag – als zij zouden kiezen voor het uitspreken van een belofte – de tekst tijdig naar mij te sturen. Enfin, een dag voor de bruiloft was er nog geen tekst te bekennen en belde ik de bruid, want de tijd begon wel erg te dringen, waarop de bruid heel laconiek antwoordde: “Oh joh, prima ik zit nu bij de kapper, dus kan ik de belofte wel eventjes tussendoor schrijven!” Nou ja ... ze zijn de volgende dag getrouwd en vielen als familie elkaar huilend in de armen.”

Tot slot – we kunnen er niet omheen – hoe zie je het perspectief in deze coronatijd met alle beperkingen?

“Dit is een tijd waarin van dag tot dag zaken kunnen veranderen en maatregelen worden aangepast. Woorden als: Hoop – geloof – liefde – geduld en volharding ontspruiten al snel. Wanneer ik de preken van de afgelopen jaren teruglees, passeren daarin ook weer veel andere rampen. Hoewel de raakvlakken niet te vergelijken zijn, blijft één ding onveranderd van kracht: ‘Ga met God, want Hij zal met je zijn.’ En tot slot: Heb vertrouwen in de toekomst, waarbij ik de gemeente van harte toewens dat de voorgenomen fusie zo goed mogelijk verloopt, zodat van daaruit het elan weer vrijkomt.”

predikanten

is te verwoorden, temeer daar beide predikanten zich op velerlei fronten inzetten. Enthousiast schetsen zij dan ook op hoofdlijnen hun beleving. Opvallend zijn daarbij de parallellen die hier en daar als een rode draad in dat tijdperk door beiden zijn ervaren. Hoewel de vraagstelling aan hen identiek is, laten we in deze Caleidoscoop zowel dominee Ilse Hogeweg als dominee Marianne Bogaard afzonderlijk aan het woord. *Thea van Santen-Kloosterman*

geboren 18-04-1968 te Winschoten

Marianne Bogaard

Herinner je je nog waarom je predikant wilde worden?

“Eigenlijk had ik de optie om predikant te worden niet meteen als doel. Sterker nog, ik twijfelde enorm tussen een aantal studiekeuzes zoals: Sociologie, antropologie en theologie. Uiteindelijk is het theologie geworden, mede omdat sociologie binnen theologie goed toepasbaar is, terwijl dit andersom niet opgaat. Maar ook bij de studie theologie zag ik mijzelf meer werkzaam in het jeugdwerk of opbouwwerk.

Waar heb je gestudeerd en hoe kijk je terug op die tijd?

Eerst heb ik in Groningen mijn doctorale opleiding gevolgd en aansluitend mijn kerkelijke opleiding, waarvoor ik in Zwolle stage liep. De predikant die daar gevestigd was, maakte veel indruk op mij. Met de manier waarop hij preekte, gaf hij je het gevoel alsof je in een huiskamer zat. Mede door dat beeld en die ervaring ontdekte ik dat zo'n rol mij wellicht ook zou passen. De studententijd was er een van op jezelf wonen, contacten leggen maar ook jezelf ontdekken. Wie ben ik nu en wat geloof ik nu zelf? Vele zekerheden werden onderuit gehaald en in die sfeer moet je je eigen theologie ontwikkelen. Weet je, hoewel het gros van de medestudenten, op enkele uitzonderingen na, van mijn eigen leeftijd was, komt bij een studie als theologie alle info in één keer tot je en maak je een ontwikkeling door waar je anders jaren over doet. Hoe zit de bijbel in elkaar. Is dit concreet, een voorstelling van hoe het geweest zou kunnen zijn en hoe interpreteer ik het geheel als jong volwassene. De lastige dingen uit mijn studententijd had ik overigens ook niet willen missen. Het vormt je wel.”

Hoe kwam je bij je eerste gemeente?

Bij die herinnering zie ik Marianne bijna mijmeren, want dat pad werd feitelijk deels voor haar uitgestippeld. ‘Hoe dan?’, vraag ik haar. Zij vertelt het volgende: “Bij het eindgesprek van mijn studie opteerde ik eigenlijk om eerst maar eens iets van de wereld te gaan zien, waarop –

Verbintenis van ds Marianne Bogaard te Paramaribo in mei 1995

hoe toevallig – een docent van het seminarium mij vroeg of ik niet een jaar naar Suriname wilde. Hierna volgde een snel traject. Vanuit Paramaribo werd ik weliswaar beroepen, maar zou eerst in Nederland worden bevestigd omdat een bevestiging in Suriname hier niet geldig was. Oké dacht ik, dan ga ik als dominee een jaar naar Suriname. Het werden er uiteindelijk vijf. Mooie jaren, waarin ik veel heb geleerd en ervaren hoe men het geloof daar beleeft.”

Ben je daarna in die 25 jaar vaak van gemeente gewicht?

Best wel, maar een voorganger is ook eigenlijk een voorbijganger, dus toen er een vacature in de gemeente Halfambt in zicht kwam was dat voor mij een moment om terug te keren naar Nederland. Halfambt was een streekgemeente in Groningen en zelf kwam ik in het plaatsje Eenrum te wonen. Ook hier was ik gedurende een periode van 5 jaar gevestigd, maar ik miste toch een beetje de reuring van een grotere gemeente. En toen kwam Amstelveen voorbij en werd ik in 2005 aldaar bevestigd. Daar bleef ik uiteindelijk 13 jaren. Langer dan gepland, maar een fusie, emeritaat en het vertrek van twee collega's vergden veel energie en daardoor was mijn aanwezigheid in die roerige tijd erg gewenst. Ik wilde overigens ook zelf het proces goed begeleiden. Na de implementatie van de gevolgen van de fusie kwam er weer ruimte voor een nieuwe uitdaging. Daarbij speelde locatie ook wel een rol, want in 2015 kreeg ik een relatie met mijn partner Peter en hij werkte in Den Haag. De zoektocht van twee jaar eindigde uiteindelijk in Rotterdam-Kralingen.”

Ja en daar kreeg je Ilse als collega. Hoe vond je dat? In Kralingen had men jaren geleden nog het basisbeeld voor ogen dat een dominee voorname een man is. En nu binnen een aantal jaar krijgt men twee vrouwelijke predikanten. Heb je daar iets van gemerkt?

Marianne kan hier veel over verwoorden, want in Suriname werkte zij al met collegae vrouwe-

lijke predikanten. Verder vertelt ze: “Voor mijzelf gaf de hele beroepingsprocedure allereerst extra vertrouwen. Immers, er was zeker geen sprake van positieve discriminatie en de profielschets was niet gebaseerd op leeftijd/sekse en dergelijke. Natuurlijk is het belangrijk dat er een bepaalde chemie ontstaat tussen de mensen met wie je moet samenwerken. Dat gebeurt tijdens de kennismakingsgesprekken en in persoonlijke contacten. In een nieuwe gemeente moet je weer extra investeren, waarbij het belangrijk is om in vertrouwen met de gemeente het contact met God en met elkaar te vinden.”

Heb je nog een mooie of bijzondere anekdote uit je praktijk?

Heel stellig antwoordt Marianne: “Dat is de Milleniumviering in Suriname. Door de multiculturele samenleving heb ik deze overgang nog eens nadrukkelijker beleefd. Het was een indrukwekkende viering in Paramaribo met een viertal bijzondere voorgangers, namelijk naast een priester en een dominee gaven een pandit (Hindoe) en een Moefti (Moslim) acte de présence. Het was voor mij bijzonder om dit te ervaren en dat dit ook kon.”

Tot slot – we kunnen er niet omheen – hoe zie je het perspectief in deze coronatijd met alle beperkingen?

“Meer dan ooit is het nu belangrijk dat we het gemis van persoonlijke ontmoetingen en voor velen de fysieke kerkdiensten samen dragen. Het geeft ook weer extra verbondenheid, alhoewel iedere nieuwe situatie ons ook weer brengt bij ‘Waar houden we aan vast en hoe?’ Bijbelteksten krijgen nu soms ineens een andere betekenis of worden anders geïnterpreteerd. Gelukkig zijn we gezegend met een hechte gemeente, waarin de leden omzien naar elkaar door ook onderling te bellen of het contact te onderhouden, naast vertrouwen in de Eeuwige. Tot slot wens ik de gemeente, net zoals collega Ilse, een gezegende toekomst met een geslaagde fusie aan de horizon.”

Uit het leven van ...

Vanuit haar woonkamer heeft ze een prachtig uitzicht op de levensader van Rotterdam. Het is een komen en gaan van grote en kleine vaartuigen, geen moment is het rustig. Dat verveelt nooit.

Is dat een afspiegeling van het leven van de 90-jarige? Al pratend probeer ik daar achter te komen.

Geboren in Schiedam werkte ze met haar man bij een reclamebureau. Daarna vond ze haar werkkring bij Wilton-Fijenoord. Ze tekende leidingen voor de in aanbouw zijnde schepen. Haar scheppend vermogen lag in haar specialiteit: calligraferen.

Met trots laat ze talloze zwartwit- en vooral gekleurde afbeeldingen zien van gebouwen en minutieus geschilderde reproducties van historische figuren. Het doet vooral gedachten oproepen aan het werk van monniken.

Haar kunde bleef niet verborgen voor directeur Wilton. Talloze oorkonden en uitnodigingen voor feesten, bij de doop van schepen, zelfs voor leden van het Koninklijk Huis werden door haar gemaakt. Zo droeg ze bij aan het stijlvolle dat bij die gelegenheden hoorde.

Veel heeft zij betekend voor cursisten calligraferen van de Volksuniversiteit en met veel voldoening herinnert ze zich de deelnemers in Krimpen aan den IJssel. Met het klimmen van de jaren werd de vereiste vaste hand minder en moest zij stoppen. Zij was toen al met pensioen.

We komen natuurlijk ook bij het begin van haar leven tot op dit moment. Waren die jaren even rusteloos als de Nieuwe Maas?

De jaren 1930 tot 1947 drukten ook een stempeel, ook het meelevende Gereformeerde gezin

kreeg te maken met de economische crisis en de oorlog. De ondervoeding uitte zich in het tuberculose besmet raken van Gré en haar zus. Zij lag 8 maanden in het sanatorium en genas, haar zus echter overleed. Als 16-jarige is dat haar leven lang bij gebleven.

In 1947 deed ze belijdenis. Dat betekende voor haar, dat ze ook iets in de kerk wilde gaan doen. Kennelijk kon zij boeiend vertellen, want ze werd gevraagd een Kerstvertelling voor de gemeente te houden. Dat herhaalde zich het jaar daar op, maar dat was pittiger. Het verhaal van Jozef, Maria en de geboorte van Jezus – zo overbekend – een nieuwe invulling geven, was niet eenvoudig. Dagenlang overdacht ze, al tekenend, daarover na. Uiteraard werd ze lid van de meisjesclub.

Na haar huwelijk gingen ze in de Benthuiserstraat wonen en bleven met de kerk in de Snelmanstraat verbonden. De buurt verpauperde en 32 jaar geleden verhuisden ze naar Kralingen. Daar vonden ze al snel hun kerkelijk huis. Een dieptepunt was de ziekte van haar man.

Tien jaar verzorgde ze hem thuis en daarna werd hij twee jaar verpleegd in Pniël.

Terugkijkend op de 90 jaar heeft zij al die jaren, met vreugde en verdriet, veel steun gehad aan het geloof. Ze betwijfelt of ze veel heeft betekend voor de vele, vele mensen, die op haar pad kwamen. Ik denk, dat dat onterecht is. Schepen zonder goede leidingen kunnen niet varen; mensen begeleiden met hun hobby, liefdevol verzorgen van je echtgenoot en meelevend lid van de kerk, die ze nu – thuiszittend – zo heel erg mist, wat wordt er meer gevraagd van een mens?

Gijs Roodhorst

Gré (kerkmaatjes 2019, met Edith en Eelco Stapelkamp)

Pastoralia

Rouw in coronatijd

Zondag 1 november zal gedachtenisondag zijn. Er is een scherpe scheiding tussen families die nog vóór 8 maart afscheid konden nemen van hun geliefde, en de families die hun afscheid moesten vormgeven onder meer of minder strenge coronamaatregelen. Onmiddellijk moesten rouwenden zich aanpassen aan deze harde werkelijkheid. Deskundigen maken zich zorgen over de 'uitgestelde rouw', over de psychische schade die deze tijd met zich mee kan brengen. Het blijkt dat ook hierin veerkracht onder mensen is. Afscheid in gedwongen kleine kring ervaren veel families als 'jammer, maar het is wél intiem, we zijn onder ons'. Techniek geeft mensen op afstand de kans om het afscheid mee te maken. Soms kunnen daardoor juist méér mensen het afscheid meemaken. Tegelijk maakt dit voor velen het afscheid afstandelijker. In deze coronatijd is een nieuw rouwritueel ontstaan: als mensen niet bij het afscheid zelf kunnen zijn, dan vormen zij buiten een erehaag op 1,5 meter. In hoeverre mensen méér belast worden in hun rouw door coronamaatregelen, dat zal voor iedere situatie en iedere persoon weer verschillend zijn. Maar wat écht voor iedereen erg moeilijk is: geen arm meer om een schouder. Niet meer kunnen knuffelen. Iemand zien huilen, en op afstand moeten blijven. Zelf huilen, en niemand die je kan troosten door dichtbij te komen. Dat is zeer belastend, voor iedereen. Laten we onze creativiteit en betrokkenheid op elkaar inzetten om mee te leven zoals het wel kan: met kaartjes, telefoontje. Met echte, oprechte aandacht. Aandacht helpt en doet goed, altijd.

Ouders, kinderen, allemaal

Schoenendoosactie loopt weer!

Zondag 18 oktober is de schoenendoosactie, voor een kind dat leeft in moeilijke omstandigheden, weer van start gegaan.

De actie loopt tot en met zondag 22 november. Door corona is de actie minder zichtbaar dan

andere jaren maar... iedereen kan meedoen! Lege schoenendozen, spulletjes voor in de dozen, giften, versieren van dozen: alles is welkom!

De dozen en/of spulletjes kunnen worden ingeleverd op zondag in de kerk of op onderstaand adres. Ook kunnen we de dozen of spullen bij u ophalen. Laat het weten!

Dus: DOE MEE!

In iedere doos gaan schriften, pennen, gum met puntenslijper, kleur- en gewone potloden, een knuffel, stuk zeep en tandenborstel met tandpasta.

Aanvulling ter keuze:

Allerlei schoolspullen, klein speelgoed, spelletje, verzorgingsartikelen zoals haarspulletjes,

sieraden, toilettasje en praktische dingen zoals linnen tasje, slippers, pet, t-shirt, sokken, kunststof beker

Niet in de doos:

Eten / batterijen / agressiespeelgoed / stiften / varkensknuffel, deodorant of vloeibare producten.

Namens de werkgroep schoenendoosactie: (Corry, Elisabeth, Kristel, Maaïke, Petra)

Edith Stapelkamp

Het adres van Edith Stapelkamp waar u de spullen in kan leveren:

Johannes Meulsteestraat 21
3065 HC Rotterdam

t. (010) 447 00 91

Collecte voor Sint voor kint!

Op 15 november zal de collecte van de diaconie bestemd zijn voor Sint voor Kint. Dit is de jaarlijkse benefietactie van Serve the City Rotterdam en Samen 010 met als doel geld op te halen voor Rotterdamse kinderen die opgroeien in armoede, zodat ook zij een cadeau kunnen krijgen met Sinterklaas.

In Rotterdam groeit 1 op de 4 kinderen op in een gezin met een inkomen onder de lage-inkomensgrens. Geregeld blijft er geen geld over voor nieuwe kleren, vakantie of ... een Sinterklaascadeau. Met deze benefietactie willen we deze gezinnen daarom een hart onder de riem steken. Van de opbrengst van de actie ontvangen de gezinnen een cadeaubon ter waarde van €20,- waarmee ze in de speelgoedwinkel een Sinterklaascadeau kunnen kopen voor hun kinderen. Een moeder zei dankbaar: 'Het is zo fijn om eindelijk eens iets te kunnen geven

aan mijn kind in plaats van altijd maar 'nee' te moeten zeggen!'

Het doel voor dit jaar is om 2.000 cadeaubonnen uit te delen, zodat ook kinderen die opgroeien in armoede een keer iets extra's kunnen krijgen, zoals een Sinterklaascadeau.

De diaconie

De diaconie beveelt de collecte van harte bij u aan! U kunt bij de kerkdienst 15 november geld geven voor deze actie, maar als u niet naar de dienst komt kunt u uw gift ook overmaken naar de bankrekening van de diaconie: NL33 RABO 0373 7130 10 t.n.v. Diaconie van de protestantse gemeente i.w. Kralingen o.v.v. collectedoel en de datum.

Uit de kerkenraadsvergadering

Op 14 juli hadden we de laatste kerkenraadsvergadering voor de zomervakantie. Nu kwamen we weer bij elkaar in de Onésimuszaal, nog steeds op 1,5 meter afstand van elkaar.

We begonnen met een vesper in de kerkzaal, waarbij we o.a. baden voor degene die naast ons in de kring stond. Daarna aten we zelfgemaakte soepen en brood.

We namen na de maaltijd afscheid van Eelco Stapelkamp en Hennie van der Linden. Beiden ontvingen een boek met verhalen over de woestijnvaders, verzameld door Anselm Grün. De aftredende diaken en ouderling spraken allebei nog een afscheidswoord en verlieten daarna de vergadering.

Dorothea van Santen werd welkom geheten als nieuwe ouderling.

Uit de vergadering:

- We hebben als kerkenraadsleden intervisiegesprekken gehouden om te bespreken wat we goed vinden gaan bij de kerkenraad en in de diensten en in de gemeente en wat er beter kan. Er kwamen enkele tips uit de groepsgesprekken naar voren, die verder uitgediept zullen worden.

- Ilse Hogeweg en Marianne Bogaard hadden een jaarverslag van hun werk gemaakt en spraken met een afvaardiging van de kerkenraad. Ook van dat gesprek is een verslag gemaakt dat we bespraken. We concludeerden dat veel niet mogelijk is in deze tijd, maar dat we ook moeten kijken naar wat nog wel kan. Alle initiatieven, van velen, in deze coronatijd werden erg gewaardeerd.

- Zorgen baren ons de vele vacatures die in januari gaan ontstaan en het feit dat we steeds steunen op dezelfde groep vrijwilligers. De nabije toekomst moet ook snel onze aandacht krijgen bij alle digitalisering. Hoe ziet de gemeente er uit na de coronaperiode?

- Onze contacten met de Evangelische Broeder Gemeente, waarmee we in maart op excursie naar Zeist hadden zullen gaan, liggen even stil. Het wachten is o.a. op de nieuwe predikant die daar komt.

- We spraken over alle maatregelen die we moeten nemen. Ook de wijze van ventileren van de kerken moest aangepast worden. In Pro Rege moet de deur naast het orgel dicht vanwege de 'vatbaarheid' van het orgel. In de Hoflaankerk is nu een rozet in het plafond open i.p.v. de deur bij het orgel boven. In koudere tijden is een vest of iets dergelijks aan te bevelen.

- Er is een gebouwenproces aan de gang en daarnaast een fusieproces. Een groepje is geformeerd om de fusie inhoudelijk goed te regelen, daarnaast is er een klankbordgroep die

inbreng kan geven en mee kan denken. De landelijke PKN denkt ook met ons mee en zal uiteindelijk goedkeuring moeten geven.

- Na de fusie zijn er drie regelingen van kracht: de regeling van Kralingen West, de regeling van onze eigen wijkgemeente en de regeling van de Algemene kerkenraad, waarin vooral de praktische zaken van beide de wijkgemeenten opgenomen staan. In de eerste twee regelingen kan ieder zijn eigenheid als wijkgemeente verwoorden (bijvoorbeeld wel of geen kinderen aan het avondmaal laten deelnemen) Zodra er meer duidelijk is, hoort u er vanzelfsprekend meer van.

- Kralingen West is nog volop bezig met het beroepingswerk. Voor onze gemeente zit Hennie van der Linden, ook al is ze geen ambtsdrager meer, in de beroepingscommissie als extra lid.

- We zijn bezig met het benaderen van gemeentelieden om onze vacatures in te vullen. We hopen dat dat gaat lukken.

Buiten de vergadering om wil ik u melden dat de paaskaarsen van 2020, met een enorme vertraging vanwege corona, gegaan zijn naar de volgende gemeentelieden: *Essel Valkenburg* vanwege haar jarenlang inzet, o.a. als voorzitter van de kerkenraad en *familie De Jong*, Schaarlijk 498, als bemoediging in dit moeilijke jaar. De kinderkaarsen gingen naar *Marieke Bukman* vanwege haar inzet als jeugdouderling en naar het gezin van *Wouter en Ilse van der Wilt* vanwege hun gezinsuitbreiding.

Onze volgende vergadering zal weer via ZOOM plaatsvinden en die is op 10 november. Dan gaat het o.a. over de financiën.

Joke van Heijst sloot de vergadering door het lezen (i.p.v. samen zingen) van een lied en een gedicht over zingen uit het liedboek.

Ten slotte: Op 12 november is Ilse Hogeweg officieel 25 jaar predikant. We hopen dat in het weekend van 14 en 15 november te kunnen vieren. Op dit moment is onduidelijk of het kan en mag, maar u hoort er nog over. Bij het jubileum van Marianne Bogaard in mei is ook alles anders gelopen door corona. Heel jammer allemaal. Het lijkt me leuk als u Ilse op enigerlei wijze feliciteert, want een grote receptie zit er helaas niet in. Misschien kunt u leuk berichtje aan haar sturen.

Namens de kerkenraad,
Jeannette Schravessande, scriba

Kralingen als leerplek

In de komende tijd zal Jurek Woller met onze gemeente kennis maken. Hij is eerstejaars masterstudent aan de PthU en zal in de komende maanden een aantal leerplekopdrachten bij ons vervullen. Die liggen op het vlak van pastoraat, ethiek en het voorgaan in de eredienst. We vinden het leuk dat Jurek Kralingen daarvoor heeft uitgekozen. Als predikant zal ik hem begeleiden, natuurlijk met de ondersteuning van collega Ilse!

ds Marianne Bogaard

Acceptgiro Caleidoscoop

U heeft een week voor het verschijnen van deze Caleidoscoop de acceptgiro voor de 19de jaargang van Caleidoscoop ontvangen. (Die loopt van september 2020 tot en met augustus 2021.) We hopen dat u snel wilt betalen. Ten eerste omdat we door allerlei drukte dit jaar laat zijn met het versturen van de acceptgiro's, en ten tweede omdat we duidelijk willen krijgen wat onze financiële mogelijkheden dit jaar zijn. Kunnen een kleurenomslag en vergrote oplage met Kerst en Pasen worden betaald?

Het afgelopen jaar hebben we in augustus vanwege de corona een extra nummer uitgebracht. Dat was natuurlijk niet begroot.

Kortom, we zitten best op uw bijdrage te wachten.

Geschiedenis gereformeerde kerken

De heer Kok uit Groningen berichtte ons, dat inmiddels deel 1, 2 en 3, met de geschiedenis van de Gereformeerde Kerken (1834-2004) in Rotterdam is verschenen.

Wie geïnteresseerd is kan via internet de zeer uitvoerige belevenissen lezen over de afscheiding en doleantie. Toegang via website: gereformeerdekerken.info.

Annie van Hoof en Johan Louwerse

Een nagekomen Kerkmaatjes verslag

Nog een nagekomen verslagje van de Kerkmaatjes van *Annie van Hoof en Johan Louwerse*

Johan schrijft: Toen ik hoorde dat ik aan Annie was gekoppeld, leek mij dat wel leuk. Ik ken Annie al langer, maar we hebben niet eerder uitgebreid met elkaar gesproken. Daarnaast hebben Annie en ik allebei een Zeeuws verleden, wat een band schept.

Nadat we een aantal malen het maken van een afspraak hadden uitgesteld, nodigde Annie mij uit om op 23 september met haar (en Peter) mee te eten en om dan na het eten nog een wandeling te maken. Annie had een heerlijk viergangendiner bereid. Onder het genot van deze maaltijd hebben we fijn met elkaar gesproken over van alles en nog wat.

Door de regen is van de geplande wandeling niets meer terecht gekomen. Ondanks dat was het een fijne ontmoeting.

In Pro Rege zit je goed

Een beetje troost... gesprek aan het hek

Als ik het coronaprotocol aan het hek van Pro Rege bevestig, ontstaat er een gesprek tussen twee voorbijgangers, die elkaar kennelijk een beetje kennen. Het blijkt dat ze allebei ziek geweest zijn van een corona infectie. Beiden zeggen dat ze erg ziek waren en heel bang dat het weer terug zou komen. Ze kijken naar me, alsof ik een verlossend woord kan spreken, maar ik heb het zelf moeilijk met het overlijden van mijn vriend Jaap en het feit dat de medische ingreep waar ik erg tegen opzie, is uitgesteld.

Ik ga het corona protocol ophangen in de hal van Pro Rege en de doppendoos leggen. Terwijl ik bezig ben, klinkt gezang vanuit één van de zalen van Pro Rege. Een hemels geluid. Een koor zingt de spiritual 'Do Lord, oh do Lord, oh do remember me...' Een heel toepasselijk lied in deze tijd en mijn hart zingt mee. Dan stopt het koor en hoor ik voetstappen op de trap. Een vrouw zingt "Pro Rege, ik vind je zo'n lief gebouwtje." Bij iedere lettergreep doet ze een stap op de trap. Zoals kinderen wel doen. Als ze mij ziet, stopt ze met zingen. Ze kijkt verlegen, maar ik doe twee duimen omhoog en ze gaat lachend verder.

Onlangs is de cultuurregisseur van de gemeente Rotterdam komen kennismaken. Thalita Holl is direct heel enthousiast over het gebouw. Volgens haar kan het ontworpen zijn door Berlage. Ze heeft daarvoor goede argumenten: in

de tijd van de bouw van Pro Rege was Berlage actief. Berlage was een groot voorstander van baksteen en één van de eerste aanhangers van het principe vorm volgt functie. Pro Rege is duidelijk gebouwd volgens dit principe wat heel bijzonder is voor een kerk. Daardoor is het gebouw erg praktisch. Met zijn terracotta gevelornamenten past Pro Rege helemaal in de Amsterdamse school: een unicum in onze stad. Als Thalita de kerkzaal binnenkomt, vraagt ze of we wel eens zangers uitnodigen. Zij stelt voor haar oom, Robert Holl, in ons programma op te nemen. Ik ken het werk van Robert heel goed, ook al treedt hij heel weinig op in ons land. Tijdens mijn zanglessen moest ik van mijn leraar de Schubert Lieder uit die Winterreise zingen en daarvoor is de uitvoering van Robert het grote voorbeeld. Robert woont in Oostenrijk, want hij treedt vaak op in Duitsland en Oostenrijk. Dankzij het enthousiasme van zijn nicht komt er al heel snel de bevestiging dat hij in het volgend seizoen bij ons wil optreden. Heel bijzonder, zo'n uniek optreden van Robert Holl in ons land.

Nog even een terugblik naar ons concert van 16 oktober. Het kost veel inspanning om het concert onder corona te organiseren. Er mogen niet meer dan 30 bezoekers komen en het is dan ook behoorlijk leeg in de zaal. Maar de sfeer is er toch. Een oudere dame, die op ge-

paste afstand voor me zit, draait zich naar me om en zegt: dank u wel, meneer, wat ben ik zo blij dat ik weer naar het concert kan komen. Zo krijg ik heel veel positieve reacties. Het geeft onze vrijwilligers moed om verder te gaan. Ons volgende concert is 30 oktober. Te vroeg voor deze Caleidoscoop.

Maar op zaterdag 14 november is er alweer een concert. Het Daniel kwartet speelt dan verschillende strijkkwartetten van Beethoven. Vanwege de corona 30-plaatsen regel wordt het concert twee keer uitgevoerd: om 12 uur en om 15 uur. Dan kunnen toch nog 60 mensen komen luisteren.

Kaarten zijn uitsluitend te bestellen via Nel Slikker: kaarten@muzikc.nl

En wat Pro Rege betreft: Pro Rege is meer dan mooie muziek!

Anne Gercama

De diaconie droeg bij:

Naaiatelier project Oeganda

In september kwam er een verzoek van Rebecca Nabunya om bij te dragen aan haar project. Rebecca is zelf 'kind' van 'Children's Sure House' in Kiwangala, Oeganda, het project dat bij u vast al bekend is. Rebecca is zelf een school gestart in een ander deel van Oeganda, waarin zij zich ook ontfermt over de allerarmste kinderen. Vanwege de coronacrisis, die ook in Oeganda aan de orde is, werden de scholen gesloten. Om te zorgen dat tienermeisjes nu niet uit het zicht raken en mogelijk in verkeerde handen zouden kunnen vallen, besloot Rebecca om een project te starten waarbij deze meisjes naailes zouden krijgen. Hiermee wordt

gezorgd voor een stukje opleiding en wordt tegelijkertijd een klein inkomen gegeneerd. De diaconie besloot om bij te dragen aan dit project. Door deze bijdrage en enkele andere giften, heeft Rebecca 4 naaimachines aan kunnen schaffen en een leraar aangenomen om de naailes te geven!!

Vanwege de coronacrisis hebben veel mensen nu ook geen inkomen meer. Daarom is ervoor gekozen ook geld te besteden voor voedselpakketten voor de armste gezinnen.

Dit bij elkaar leverde veel blijde, dankbare gezichten op, zoals te zien is op de foto's!

Leonie Stapelkamp

Lievelingslied

'De dood heeft niet het laatste woord, maar het leven'

Vanaf deze maand willen we proberen het lievelingslied van een gemeentelid te plaatsen. Enkele maanden terug begon André de Boer er mee. Dat willen we dus voortzetten. Iedereen mag zijn/haar graag gezongen lied inzenden met een korte verklaring.

Deze maand *Sipke Sels*:

Lied 982: 'In de bloembol is de krokus'

Misschien dat je bij het lezen hiervan denkt aan een wat kinderachtig liedje. Maar wanneer je de drie coupletten leest, is dit voor mij zeker niet het geval. De eerste regel spreekt mij onmiddellijk al aan, als zoon van een bloembollenkweker.

Dit lied gaat over Gods schepping, de kringloop van het leven, de natuur. Het is, althans dat vind ik, een vrolijke melodie.

Het lied biedt ook perspectief, zeker wanneer je bij het 3e couplet zingt:

'In ons einde is de aanvang'

De dood heeft niet het laatste woord, maar het leven.

Inzamelingsactie voor

de Voedselbank

Gelukkig gaat het nog steeds goed met het uitgiftepunt van de voedselbank in de Hoflaan-kerk. We zijn er nu op de dinsdagmorgen, we werken in de kerkzaal. Daardoor kunnen we ook makkelijk voldoende afstand houden. Er is uiteraard ook desinfectiemiddel. We hebben momenteel bijna 50 klanten (huishoudens), waaronder 3 grote gezinnen.

De pakketten zijn op zich nog goed gevuld, met o.a. fruit en groenten, vaak zuivelproducten en vlees of vis.

Maar spullen als wasmiddel en tandpasta worden wel gemist. Dus wederom een inzamelingsactie! We vragen u op zondag 8 november voor de dienst in de Hoflaan-kerk tandenborstels, tandpasta, shampoo en wasmiddel mee te brengen. Wie dit best wel wil geven, maar niet naar de kerk kan komen, mag ons bellen. Dan wordt het thuis opgehaald: (010) 453 16 90. Eventueel het antwoordapparaat inspreken.

Bij voorbaat zeer hartelijk dank!

Namens de vrijwilligers van de voedselbank,
Hiddo Oosterhuis en Pieter Hollebrandse

Collecteopbrengsten september 2020

In september is er totaal € 757,56 gecollecteerd t.b.v. de kerk (dat is inclusief € 146,50 aan collectebonnen).

Bart Reinders

Diaconie:

06-sep	Bez.groep Asielzoekers	€ 296,25
13-sep	Anna Home - Mongolië	€ 230,00
20-sep	Kerkplein Kralingen	€ 193,95
27-sep	Vredesweek	€ 281,95

Ton van Osch

Activiteitenkas

In de afgelopen weken was er sprake van de nodige uitgaven ten laste van de Activiteitenkas. Om de kas in balans te houden, stonden daar gelukkig de nodige inkomsten tegenover. Een mooie toezegging voor een donatie kregen we van de Stichting Gemeenteleven Wijk B van de Hervormde Kerk Kralingen. Zeer veel dank voor een bijdrage uit deze onverwachte hoek!

In contante bijdragen ontving ik € 500,- uit de nalatenschap van een gemeentelid en € 200,- van mevrouw H. Ook voor deze bijdragen mijn welgemeende dank!

Hartelijks,

Henk van Heijst

COLOFON CALEIDOSCOOP

Caleidoscoop is een uitgave van de Protestantse (wijk)gemeente i.w. te Rotterdam-Kralingen.

Redactie:

ds M.M. (Marianne) Bogaard, ds I.D. (Ilse) Hogeweg, mw H. (Hennie) van der Linden, dhr G. (Gijs) Roodhorst, mw D. (Thea) van Santen, dhr L.A. (Leonard) de Vos.

Adresadministratie:

Mw M. (Marina) Mekking (Kerkelijk bureau), postadres: Postbus 4326, 3006 AH Rotterdam; e: mekking@hervormdkralingen.com, t: (010) 220 19 05.

Financiële administratie:

Dhr J.C. (Hans) Buitelaar, p/a Admiraliteitskade 74 Z, 3063 ED Rotterdam, e: admin-G@protestantskralingen.nl. Caleidoscoop bankrekeningnummer: NL29 RABO 0373 7239 46 tnv Kerkblad Caleidoscoop te Rotterdam.

Eerstvolgende nummers:

Voor het decembernummer is de kopijsluiting maandag 23 november, Caleidoscoop dient te verschijnen op zaterdag 5 december. Het januarinumnummer verschijnt pas 9 januari, kopijsluiting 28 december.

Redactie- en kopij-adres:

Leendert Butterstraat 44, 3062 NX
e: kopij@protestantskralingen.nl | t: (010) 453 16 90

Erediensten in november

U kunt zich via de website aanmelden om vieringen fysiek bij te kunnen wonen.

Vieringen worden live uitgezonden via kerkromp.nl en op facebook.com/pg/protestantskralingen.

Protestantse Kerk

De eindigheid voorbij

November is de maand waarin het loslaten haar stempel drukt. De kaal wordende bomen raken aan de onontkoombaarheid van groei die niet duurt. Van verlies van vitaliteit. Van eindigheid. Dit jaar, 2020, valt dat samen met gemis van wat vanzelfsprekend leek: vrijheid om te vieren, samen te zijn, te omarmen. Het getijde zet ons stil en maakt ons stil. In die stilte gedenken wij wie we uit handen moesten geven. Daarmee begint de maand november.

Maar daar eindigt het niet mee. In het loslaten lezen wij over licht dat zal doorbreken. Soms zijn dat heftige teksten, in het evangelie schemeren angst en afschuwelijke ervaringen door. De hoop baant zich echter door het donker heen. De Mensenzoon baant zich erdoorheen en trekt ons erdoorheen. Vanuit die hoop gaan we richting Advent, de tijd waarin het steeds lichter wordt omdat we dat Mensenkind verwachten.

Zondag 1 november

Allerheiligen • lezing: Matteüs 5: 1-12 • 2de collecte: stichting Eboo, Kenia

Pro Rege, 10 uur: ds Hogeweg en ds Bogaard
Gedachtenisdienst

Een bijzondere en door corona bepaalde gedachtenisdienst: omdat maar 30 aanwezigen toegestaan zijn, geven we in deze dienst alle ruimte aan rouwende nabestaanden van wie ons zijn voorgegaan. Het is niet mogelijk om deze dienst in de kerk bij te wonen – wel natuurlijk online en via Kerkromp. U wordt gevraagd om – als u dat wilt – op deze zondag zelf een kaarsje of waxinelichtje thuis klaar te

zetten en aan te steken, samen met wat in de kerkruimte gebeurt. Op deze zondag lezen we de tekst die voor Allerheiligen aangegeven is: de zaligsprekingen, Matteüs 5:1-12: Gelukkig de treurende, want zij zullen getroost worden.

Zondag 8 november

lezing: Matteüs 25: 14-30 • 2de collecte: Havenzicht

(I) Hoflaankerk, 10 uur: ds Marianne Bogaard

De gelijkenis van de talenten eindigt met een harde constatering: 'Wie niets heeft, hem zal zelfs wat hij heeft nog worden ontnomen'. De Bijbel lijkt de wetmatigheid van ongelijke verhoudingen te kennen. Was het voor die ene met dat ene talent dus sowieso al een verloren zaak? Werkt de rechtvaardigheid in het evangelie als in de economie? Het slot van de lezing van deze zondag trekt onze aandacht. Dat is waarschijnlijk precies de bedoeling.

Zondag 8 november

(II) Pro Rege, 20.00 uur: Taizéviering

Zaterdag 14 november

Hoflaankerk, 20 uur: Vesper

25-jarig ambtsjubileum ds Ilse Hogeweg • mmv vocaal ensemble olv Mirjam van den Hoek

Op 12 november is het 25 jaar geleden dat ik bevestigd werd als predikant, in destijds de Hervormde Gemeente Biezeling en Eversdijk. Hoe goed om daar, ondanks beperkingen, bij stil te staan. Bij deze vesperdienst zijn vrienden en collega's uitgenodigd, die op zondagmorgen andere verplichtingen hebben. Wat had ik graag iedere belangstellende verwelkomd bij deze vesper... maar helaas kunt u nu alleen online de dienst volgen.

Voorafgaand aan de vesper is een korte lezing over de persoon van Maria Magdalena – voor mij een inspirerende vrouw. Daarna een vesperdienst met mooie muziek. Muziek die inspireert, muziek die het hart helpt om te bidden, muziek die troost.

Zondag 15 november

lezing: Matteüs 25: 31-46 • 2de collecte: Sint voor Kint

Pro Rege, 10 uur: ds Ilse Hogeweg

Onderscheid maken: de teksten in de bijbel die daarover gaan, wekken soms angst op. Tegelijk is het een verlossende boodschap: kwaad kan niet grenzeloos zijn gang gaan. Er zal onderscheid gemaakt worden, goed en kwaad komen aan het licht. Waar het op aan komt: het doen van barmhartigheid.

Wij wagen ons aan deze verlossende én barmhartige boodschap.

Zondag 22 november

lezing: Matteüs 24: 29-35 • 2de coll: Hospice de Regenboog

Hoflaankerk, 10 uur: ds Ilse Hogeweg

Doop van Hannah

Hoe bijzonder: in deze moeilijke tijd mogen we vooruitkijken naar de beloftevolle doop van de kleine Hannah, dochter van Dirk Willem en Sophie Huijser van Reenen. Hoe goed, om met haar doop in de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest te mogen weten dat zij en wij te allen tijde worden gedragen, gekend en geroepen door de Eeuwige. De tekst is Matteüs 24: 29-35. Een tekst die bij eerste lezing dreigend over kan komen – in dit gedeelte van Matteüs zit de grootste troost verborgen.

Zondag 29 november

eerste zondag van advent • lezing: Johannes 8: 12-19 • 2de collecte: Verenigde Protestantse Gemeente Curaçao

Pro Rege, 10 uur: ds Ilse Hogeweg

Deze adventstijd volgen we samen met de kinderen de lezingen die het Nederlands Bijbel Genootschap aanreikt in het advent- en kerstproject *Dicht bij het Licht*. In Johannes zegt Jezus: Ik ben het licht voor de wereld.

In deze adventstijd zullen veel mensen lichtjes in hun huis halen: gezellig in deze donkere tijd. Licht is meer dan gezelligheid – licht is van levensbelang! Zonder licht is leven niet mogelijk. Zo lezen we als eerste deze tekst van Johannes: Ik ben het licht voor de wereld. Deze zondag is ook de adventsactiviteit advent XL voor de kinderen. Deze vindt vanwege corona plaats als een aparte activiteit in een aparte ruimte. Kinderen worden apart uitgenodigd voor deze activiteit. Jammer, maar op deze wijze gaan wij allen op weg door de advent, op zoek naar licht en leven.

Zondag 6 december

tweede zondag van advent • lezing: Genesis 1:1-5 • 2de collecte: Coronanoodhulp Team

Hoflaankerk, 10 uur: ds Marianne Bogaard

De tweede lezing van 'Dicht bij het Licht' brengt ons bij de eerste Bijbelverzen. Met het scheppen van Licht wordt de wereld leefbaar.